

ΓΝΩΣΤΑ ΚΑΙ ΑΓΝΩΣΤΑ

Γράφει ο Αντώνης Αμπατζής → ampandonis@gmail.com

Η διαφορά μεταξύ του αγγλοσαξονικού δικαίου και του ελληνικού (ρωμαϊκού-γαλλικού)

Οι διαφορές που μπορούμε να έχουμε εμείς οι οποίοι έχουμε γεννηθεί στην Ελλάδα αλλά κατοικούμε ή είμαστε και αυστραλοί υπήκοοι είναι φυσικά η γλώσσα και η διαφορετικότητα στα ήθη και τα έθιμα. Όμως υπάρχει και κάτι στο οποίο αν και το γνωρίζουμε σπάνια αναφερόμαστε. Και αυτό είναι η διαφορά μεταξύ δικαίου. Η Αυστραλία ακολουθεί το αγγλοσαξονικό δίκαιο ενώ η Ελλάδα ακολουθεί το ρωμαϊκό αλλά και το γαλλικό δίκαιο. Επειδή πραγματικά αυτό είναι ένα θέμα ανεξάντλητο θα αναφερτώ μόνο στα βασικά.

Κοινοδίκαιο (Common Law) είναι το δίκαιο που αναπτύχθηκε στην Αγγλία και ανήκει στην ευρύτερη παράδοση δικαίου (ή οικογένεια των χωρών του Κοινοδικαίου) που περιλαμβάνει επίσης τις Ηνωμένες Πολιτείες, την Ιρλανδία, την Αυστραλία, την Ινδία, τη Νέα Ζηλανδία, τον Καναδά και την Κύπρο. Το Αγγλικό δίκαιο χαρακτηρίζεται για την παλαιότητα του καθώς η θέσπιση του αρχίζει με την κατάληψη της Αγγλίας από τους Νορμανδούς τον 11ο αιώνα. Σε αντίθεση με τα δίκαια της ρωμαιογερμανικής οικογένειας (περιλαμβάνει τα δίκαια των χωρών της κεντρικής και νότιας Ευρώπης, μεταξύ αυτών και το ελληνικό), η βάση του Αγγλικού δικαίου **δε στηρίζεται στην εξουσία του νομοθέτη, αλλά στη νομολογία**. Ενώ αποστολή των Ελλήνων π.χ. δικαστών είναι η ερμηνεία του νόμου, που έχει τεθεί από άλλα όργανα, και η απονομή δικαιοσύνης, οι δικαστές του Αγγλικού δικαίου καλούνται να δημιουργήσουν δικαστικούς κανόνες, **απονέμοντας κάθε φορά δικαιοσύνη**, κι αυτό λόγω της δεσμευτικής δύναμης του **δικαστικού προηγούμενου**. Οι κανόνες αυτοί δεν παύουν να είναι δεσμευτικοί και αν ακόμη έχουν πέσει σε αχρησία για μεγάλο χρονικό διάστημα.

Κατά το μεσαίωνα, τα βασιλικά δικαστήρια ήταν αρμόδια να αντιμετωπίσουν μόνο ορισμένου περιεχομένου υποθέσεις για τις οποίες υπήρχαν ειδικές αγωγές. Έτσι, για τις υπόλοιπες υποθέσεις που ανέκυπταν, οι πολίτες προσέφευγαν στο βασιλιά, ο οποίος τους παρείχε δικαστική προστασία μέσω του Καγκελάρου. Έτσι δημιουργήθηκαν δύο κλάδοι δικαίου, το δίκαιο των

βασιλικών δικαστηρίων (common law) και το δίκαιο του δικαστηρίου της Καγκελαρίας (δίκαιο της επιείκειας, επειδή προσπαθούσε να συμπληρώσει και να αμβλύνει την αυστηρότητα του common law, «equity»). Αργότερα, υπήρξε νομοθετική κινήσιμη η οποία επηρεασμένη από το Ρωμαϊκό Δίκαιο διαμόρφωσε το ναυτικό, εμπορικό και εκκλησιαστικό δίκαιο, τα οποία αποτέλεσαν τον τρίτο κλάδο δικαίου της Αγγλίας. Για κάθε κλάδο δικαίου, αρμόδιο να αποφανθεί ήταν διαφορετικό είδος δικαστηρίου, μέχρι την ενοποίηση τους με την Judicature Act το 1873.

Η νομολογιακή αυτή φύση του Αγγλικού δικαίου εξακολουθεί να επικρατεί έως σήμερα, παρά τις εκτεταμένες νομοθετικές αναδιαρθρώσεις του 20ου αιώνα στο Ηνωμένο Βασίλειο. Σε ένα βαθμό, το Αγγλικό δίκαιο έχει αφήσει την επιρροή του, λόγω της Αγγλικής αποικιοκρατίας και στις χώρες επιρροής της. Με τους τρόπους αυτούς επιβαλλόταν μια πολιτισμική ομοιομορφία, που είχε ως αποτέλεσμα τη διάπλαση κοινής αντίληψης Δικαίου.

Το 1066 ο Γουλιέλμος ο Κατακτητής, κατόπιν πολεμικής αναμέτρησης, νίκησε στο Hastings τους Αγγλοσάξονες και επέβαλε την κυριαρχία του πάνω σε όλη την Μεγάλη Βρετανία. Οι Νορμανδοί που είχαν καλές διοικητικές ικανότητες, συγκρότησαν αμέσως μια ισχυρή κεντρική διοίκηση και, χωρίς να αλλάξουν τα διάφορα τοπικά έθιμα, πράγμα δύσκολο λόγω των μεγά-

λων αποστάσεων και της δυσπιστίας των κατοίκων να συνεργασθούν με τους κατακτητές επέφεραν τις 3 πιο κάτω βασικές αλλαγές:

1. Καθιέρωσαν το Βασιλικό Συμβούλιο που απαρτιζόταν από Βαρώνους, Λόρδους, Επισκόπους και άλλους Ευγενείς, ως μια ισχυρή Κεντρική Κυβέρνηση.
2. Επέβαλαν το Φεουδαρχικό σύστημα, βάσει του οποίου ο Βασιλιάς εθεωρείτο ο μόνος ιδιοκτήτης της γης και οι ευγενείς, όπως οι Λόρδοι, Βαρόνοι και ο λαός, κατείχαν τη γη ως ενοικιαστές ή κατόπιν αδειάς του Βασιλιά.
3. Διεχώρισαν τα πολιτικά από τα εκκλησιαστικά δικαστήρια και καθορίστηκε τόσο η δικαιοδοσία όσο και η διαδικασία που θα εφαρμόζαν.

Ταυτόχρονα, ο Βασιλιάς Γουλιέλμος δημιούργησε ένα αντιπροσωπευτικό σώμα το οποίο επισκεπτόταν την Επαρχία για να καταγράφει τη γη και την περιουσία της χώρας, να εισπράττει τους διάφορους φόρους και να επιλύει διαφορές που παρουσιάζονταν ενώπιον των μελών του Σώματος.

Με την πάροδο του χρόνου τα καθήκοντα της αντιπροσωπείας μετατράπηκαν από διοικητικά σε δικαστικά, και οι αντιπρόσωποι αυτοί θεωρούνται οι πρώτοι βασιλικοί δικαστές, η εξουσία των οποίων πηγάζει από το Βασιλιά.

Οι πρώτοι δικαστές που διορίζονταν από το Βασιλιά ήταν Επίσκοποι, Ιππότες και Βαρόνοι και δεν

είχαν καμιά νομική κατάρτιση. Επισκέπτονταν τις διάφορες επαρχίες και αφού ενημερώνονταν για τοπικά ήθη και έθιμα, εκδίκαζαν τις υποθέσεις που παρουσιάζονταν. Το δωδέκατο αιώνα καθιερώθηκε ο θεσμός των ενόρκων, που προέρχονταν από τον τοπικό πληθυσμό και που γνώριζαν τόσο τα τοπικά έθιμα όσο και τις υποθέσεις σε μια προσπάθεια να βοηθηθούν οι δικαστές στο έργο τους. Αφού συμπλήρωναν τις περιόδους τους, οι δικαστές επέστρεφαν στο Westminster όπου συζητούσαν και αξιολογούσαν τα διάφορα έθιμα και τις αποφάσεις που εξέδιδαν. Σε μια διαδικασία επιλογής αποφάσεων και απόρριψης παράλογων αποφάσεων και εθίμων άρχισαν να εφαρμόζουν ένα κοινό νομικό σύστημα για όλη τη χώρα (common to all) από το οποίο πηγάζει και η καθιέρωση του **Common Law ή Κοινοδικαίου**. Η λέξη Jury προέρχεται από τη Λατινική λέξη Jurare (που σημαίνει ορκίζομαι) και υποδηλώνει «έναν αριθμό προσώπων που αντιπροσωπεύουν το κοινό, και που συνέρχονται σύμφωνα με το νόμο κατόπιν όρκου η διαβεβαίωσης για να εκτελέσουν ένα δημόσιο καθήκον».

Η κύρια διαφορά του βρετανικού τρόπου σύλληψης του κράτους δικαίου σε σύγκριση με τις αντίστοιχες Γερμανικές και Γαλλικές αντιλήψεις είναι ότι το κράτος δικαίου δεν είναι συνυφασμένο με την αντίληψη περί κράτους και ως εκ τούτου, δεν αποβλέπει άμεσα στον περιορισμό της εξουσίας της κεντρικής κυβέρνησης, αλλά αφορά περισσότερο την κοινωνία ευρύτερα και έχοντας πιο ευρύ και διάχυτο χαρακτήρα. Ως εκ τούτου, σε αντίθεση με την ηπειρωτική Ευρώπη όπου ο περιορισμός των πιθανών καταχρήσεων της ενάσκησης της δημόσιας εξουσίας είναι ο σκοπός της γραπτής συνταγματικής διακυβέρνησης και των θεμελιωδών δικαιωμάτων που καθορίζονται σε αυτήν, στη Βρετανία η διαφύλαξη του κράτους δικαίου είναι κατά κύριο λόγο το καθήκον της παράδοσης του κοινού δικαίου (με κυρίαρχο το ρόλο του δικαστικού προηγούμενου, της κοινωνίας των πολιτών και των δικαιωμάτων του ανθρώπου).